

משרד החוץ הגרמני על מדיניות הממשלה כלפי היהודים ב-1938

חוזר של משרד החוץ

ברלין, 25 בינואר 1939

83-26 19/1

הנושא: השאלה היהודית כגורם במדיניות החוץ ב-1938.

מדיניות גרמניה בשאלה היהודית כסיבה וכתוצאה של החלטות מדיניות החוץ ב-1938.

מטרת המדיניות הגרמנית כלפי היהודים: הגירה.

דרכים, אמצעים ויעד ההגירה היהודית.

המהגר היהודי, כתעמולה הטובה ביותר למדיניות הגרמנית כלפי היהודים.

כנראה אין זה מקרה כי שנת 1938, שנת הגורל, לא זו בלבד שהביאה לידי הגשמה את המושג של גרמניה גדולה יותר, אלא גם קירבה באותה עת את השאלה היהודית לפתרונה. המדיניות הגרמנית כלפי היהודים הרי היתה הן הסיבה והן התוצאה של מאורעות 1938. גידול ההשפעה היהודית והמנטליות היהודית המשחיתה בפוליטיקה, כלכלה ובתרבות שיתקו את כוחו של העם הגרמני ואת רצון ההתחדשות שלו, אולי יותר מאשר התנגדות אויבנו לשעבר במלחמת העולם, התנגדות שנבעה משיקולי מדיניות עוצמה. ריפוי חולי זה בגוף הלאומי היה, אפוא, אחד התנאים המוקדמים העיקריים למאמץ העצום, שכפה ב-1938 בניגוד לרצון העולם כולו, את גיבושו של הרייך הגרמני הגדול. ברם, ההכרח בפתרון רדיקלי של השאלה היהודית נבע גם מן ההתפתחויות במדיניות החוץ, שהביאו לתוספת של 200,000 בני הדת היהודית באוסטריה על 500,000 היהודים, תושבי הרייך הישן. השפעתם של היהודים בכלכלה האוסטרית, שעלתה בשיטת שושניג (Schuschnigg) ללא שיעור, הצריכה נקיטת אמצעים מידיים לסילוק היהדות מן הכלכלה הגרמנית, וניצול ההון היהודי לטובת הכלל. מסע התגמול על רצח מזכיר השגרירות פום ראט (Vom Rath), החיש את התהליך הזה במידה כזאת, שהסחר הקמעוני היהודי נעלם לעת עתה לחלוטין מהרחוב-פרט לחנויות [יהודיות] של אזרחי חוץ. החיסול של המסחר הגדול בתעשייה ועסקי נכסי דלא-ניידי שבידי היהודים מתקדם צעד אחר צעד, ותוך זמן הנראה לעין לא ידובר עוד על רכוש יהודי בגרמניה...

המטרה הסופית של המדיניות הגרמנית כלפי היהודים היא הגירתם של כל היהודים היושבים בתחום הרייך...

היהודי הוצא מן [החיים] המדיניים והתרבותיים, אולם עד 1938 היה מעמדו הכלכלי בגרמניה בלתי מעורער. מכך גם רצונו העיקש להחזיק מעמד עד בוא "ימים טובים יותר".

...כל עוד יכלו היהודים להרוויח כסף מהכלכלה הגרמנית, לא ראתה יהדות העולם צורך לנטוש את עמדתה המבוצרת בגרמניה.

אך היהודים המעיטו בהערכת העקביות והעוצמה של הרעיון הנאצינל-סוציאליסטי. בעת ובעונה אחת, עם התמוטטותו של המערך המדיני באירופה המרכזית, שנוצר בוורסאי למען השפלתה של גרמניה, נשברה ב-1938 גם עמדת הכח של היהודים בווינה ובפראג. איטליה, עם תחיקתה הגזענית, התייצבה לצדה של גרמניה במאבקה נגד היהדות. בבוקרשט נטל את השלטון פרופסור גוגה (Goga), מומחה בבעיה היהודית, עם מצע ממשלתי מכוון נגד היהודים, אולם לא הצליח להחזיק מעמד נוכח הלחץ הבינלאומי המכריע שהופעל מפריס ומלונדון. בהונגריה ובפולין הוטלה על היהדות תחיקה מיוחדת. כזעזועים של רעידת אדמה, מתחיל עתה בכל מקום, גם במדינות מרוחקות, ההישג של מדיניות החוץ הגרמנית במינכן לערער את העמדות של היהדות המבוצרות מזה מאות בשנים.

מובן הדבר, כי היהדות העולמית ש"בחרה בארצות-הברית" כמטה ראשי שלה, מפרשת את הסכם מינכן, שמשמעותו מבחינה אמריקאית התמוטטות החזית הדמוקרטית באירופה, כמפלתה שלה. כי כפי שהניסיון מראה, סייעה תמיד הדמוקרטיה הפרלמנטרית ליהודים, להשיג עושר ולהגיע לכוח פוליטי על חשבון העמים המארחים. בפעם הראשונה בהיסטוריה המודרנית, נאלצת היהדות לפנות עמדה בטוחה.

הכרעה זו נתקבלה רק ב-1938. היא באה לידי ביטוי בהשתדלויות של הדמוקרטיות המערביות, ובייחוד ארצות-הברית של אמריקה, להעמיד תחת פיקוח והגנה בינלאומיים את הנסיגה שעליה הוחלט סופית, של יהודים מגרמניה, כלומר, יציאתה של היהדות. הנשיא האמריקני רוזוולט (Roosevelt), "אשר כידוע במועצתו המצומצמת מוקף בשורה שלמה של יועצים יהודיים", קרא כבר ב-1938 לוועידה של מדינות לשם התייעצות בשאלת הפליטים אשר התקיימה באוויאן (Evian) ללא תוצאות ממשיות. שתי השאלות, שהתשובה עליהן מהווה תנאי ליציאה יהודית מסודרת, נשארו פתוחות: הראשונה, כיצד לארגן ולממן את ההגירה, והשנייה, לאן לכונן הגירה זו.

היהדות הבינלאומית נראית במיוחד כבלתי-מוכנה בתשובה לשאלה הראשונה. היא רואה בוועדה- שהוקמה לאחר מכן בלונדון, בהנהלתו של האמריקני רובלי (Ruble) כתפקיד עיקרי, להפעיל לחץ בינלאומי על גרמניה, בכדי להכריח אותה לשחרר ללא תנאי את הרכוש היהודי בהיקף רחב ככל האפשר...

לשאלה השנייה, לאיזה יעד סופי יש לכונן את היציאה של היהודים, באותה מידה לא ניתנה תשובה מהוועידה באוויאן, כיוון שכל אחת מהארצות המשתתפות, תוך הצהרה על נכונותה העקרונית להשתתף בפתרון בעיית הפליטים, הודיעה על אי יכולתה לקבל כמויות גדולות

יותר של מהגרים יהודים בתחומה. אכן, עוד בשנים 1933-1934, מעל 100,000 יהודים מגרמניה מצאו את דרכם בדרך ליגלית או בלתי-ליגלית לחו"ל. הם התיישבו באחת מהארצות המארחות החדשות, בעזרת קרוביהם החיים בחו"ל, או תודות לחוגים פעילים מתוך מניעים הומניטריים. אולם, בינתיים סגרו כמעט כל מדינות העולם באופן הרמטי את גבולותיהן נגד המעמסה של החדירה היהודית... אפילו תנועת ההגירה של כ-100,000 יהודים הספיקה בכדי לעורר במדינות רבות עניין, אם לא הבנה לסכנה היהודית. ניתן לשער, כיצד תתרחב הבעיה היהודית לממדים של בעיה פוליטית בינלאומית, כאשר ינעו המוני יהודים מגרמניה, מפולין, מהונגריה ורומניה, בלחצם הגובר של העמים המארחים. השאלה היהודית לא תמצא את פתרונה בשביל גרמניה, גם כאשר יעזוב היהודי האחרון את אדמת גרמניה.

ארץ-ישראל (Palästina), שדעת הקהל קבעה אותה כארץ הגירה, כבר אינה באה בחשבון כיעד להגירה יהודית, מפני שהיקפה לא מספיק לקליטת זרם המוני של יהודים. בעקבות לחץ התנגדות הערבים הגבילה ממשלת המנדט הבריטית את ההגירה היהודית לארץ-ישראל עד למינימום.

בתחילה זכתה הגירתם של יהודים גרמנים לארץ-ישראל לסיוע רחב מידי גרמניה, באמצעות הסכם עם הנציגות היהודית בארץ-ישראל, המתיר העברת רכוש יהודי כיצוא נוסף (הסכם ה"העברה"). גם אם נתעלם מכך, ששיטה זו אפשרה רק למספר קטן של יהודים אמידים להגר, אך לא להמונים חסרי רכוש, עמדו גם שיקולים עקרוניים של מדיניות חוץ נגד צורה זו של הגירה: העברת רכוש יהודי מגרמניה תרמה במידה לא מבוטלת לבנינה של מדינה יהודית בארץ-ישראל. אך גרמניה חייבת להכיר בסכנה שביצירת מדינה יהודית, אפילו מיניאטורית, שתשמש ליהדות העולם בסיס פעולה, כשם שמדינת הוואטיקאן [משמשת] לקתוליות הפוליטית. מדינה זו תקלוט רק חלק קטן מהיהודים. ההכרה שהיהדות בעולם תהיה תמיד אויב ללא פשרות של הרייך הגרמני השלישי, מחייבת הכרעה למנוע כל חיזוק במעמד היהודים. מדינה יהודית תביא ליהדות העולם תוספת עוצמה במשפט העמים. אלפרד רוזנברג (Rosenberg) ניסח באופן כזה מחשבות אלה בנאומו בדטמולד (Detmold) ב-15 בינואר 1939: "היהדות שואפת כיום למדינה יהודית בארץ-ישראל, לא על-מנת להציע ליהודים בעולם כולו בית, אלא מטעמים אחרים: יהדות העולם זקוקה למדינה מיניאטורית על-מנת לשגר נציגים ושרים אכסטרה-טריטוריאליים לכל מדינות העולם ולקדם באמצעותם את תאוות השלטון שלה. אך מעל לכל הם רוצים במרכז יהודי, מדינה יהודית שבה ימצאו חסות רמאים יהודים מכל ארצות העולם, הנרדפים על-ידי המשטרה בארצות אחרות. בה יצוידו בדרכונים חדשים ואזי ישולחו לחלקי עולם אחרים. מן הרצוי שידידי היהודים בעולם, ומעל הכל הדמוקרטיית המערביות החולשות על שטח רב כל כך בכל חלקי העולם, יקצו

ליהודים שטח מחוץ לארץ-ישראל. מכל מקום לא כמדינה יהודית אלא בכדי להקים רזרבט יהודי".

זו תוכנית של עמדת מדיניות החוץ הגרמנית בשאלה היהודית. לגרמניה אינטרס מכריע בהמשך פיזור של היהדות. החישוב, שעל-ידי כך ייווצרו קיני חרם ומרכזים אנטי-גרמניים, מתעלם מן התופעה, שכבר עכשיו ניתן לאבחן אותה בכל חלקי העולם, שזרימת היהודים מעוררת את התנגדותה של האוכלוסייה המקומית, ובכך היא משמשת תעמולה טובה ביותר למדיניות הגרמנית כלפי היהודים.

בצפון-אמריקה, בדרום-אמריקה, בצרפת, בהולנד, בסקנדינביה ויוון, בכל מקום אליו שוטף זרם ההגירה היהודית, ניתן כבר לציין היום בגידול ניכר של אנטישמיות. משימתה של מדיניות החוץ הגרמנית היא, לעודד גל אנטישמי זה...

ככל שהמהגר היהודי עני יותר, גדלה המעמסה על ארץ הגירתו, תגבר התגובה העוינת של הארץ המארחת, וכן תהיה רצויה יותר התוצאה מבחינת האינטרס של התעמולה הגרמנית. מטרתה של פעילות גרמנית זו היא פתרון בינלאומי של השאלה היהודית בעתיד, שלא תוכתב על-ידי אהדה כוזבת ל"מיעוט הדתי היהודי המגורש", אלא על-ידי הכרתם הבשלה של העמים בסכנה, שמהווים היהודים לשימורן הגזעי של האומות.

בשם

שומבורג Schumburg

מקור: יצחק ארד, ישראל גוטמן ואברהם מרגליות (עורכים), השואה בתיעוד. מבחר תעודות על חורבן יהודי גרמניה ואוסטריה פולין וברית-המועצות, יד ושם, ירושלים תשל"ח, עמ' 104-108.